

STARÁ RUSKÁ KOMEDIE

(D. I. Fonvizin: Mazánek. Veselohra o pěti dějstvích. Přeložil V. Červinka, umělecká spolupráce A. Raněvský. Režie V. Vydra. Scénická výprava M. Andrejevko. Na Národním divadle dne 21. března)

Ze tří básníků doby Kateřiny II. (Děržavin, Novikov, Fonvizin) poslední jest nejméně významný a nejméně plodný. Jako císařovna a celá tehdejší ruská literární společnost byl Fonvizin zaujat pro filosofy francouzské, avšak nikoliv důsledně. Když Francie zrudnula, carevna zavrhlá svoje záliby v osvětě, jež činila revoluci cestu přímou. Rázem se přestali Francouzi překládati a byli prokleti; potom prý Fonvizin velmi litovával svého zaujetí pro hříšného Voltaira a seč byl plníval povinnosti dvorního básníka.

Poprvé upozornila carevnu na Fonvizina jeho komedie Brigádník, autor byl povolán ke dvoru, avšak nikoliv nadlouho; pro jakousi neshodu bylo mu záhy odejítí za hranice. Teprve Mazánek získal mu nové přízně, odtud jeho postup a obliba nebyly již rušeny. Fonvizinův vtip není příliš nebezpečný a spisovatel přes svoji uštěpačnost byl dobrým poddaným. Fonvizin nebyl o ničem zcela přesvědčen a na obrátku zlehčoval svoje francouzské mistry, ačkoliv jeho odvislost od nich jest úplná.

Mazánek jest hra, jež slušně straní slabým. Paní Prostaková, zlá a zamilovaná do svého hloupého klacka, chce jej oženiti s bohatým děvčetem. Bohudsky ve veselohře je několik rozumných lidí, aby to zamezili. Sofja si vezme nakonec hezkého vojáka, všichni darebáci i druhý odporný nápadník dostanou za vyučenou a komedie končí mravním naučením. Vše ve hře jest jednoduché, trochu bláhové a odvozené ze staroznámych vzorů. Při představení byly chvíle, kdy se ozval smích, ale nebylo ho mnoho. Mazánek neuchvátil.

Herecky osou hry byla paní Marie Hübnerová, rovněž pp. Rašilov a Roland vedli si velmi dobře. Skotinin ovšem zůstal panem Matějovským. Režie páně Vydrova byla racionalistická, zdá se mi, že hru zachránila jaksi z povinnosti a že

konala svou práci bez nadšení. — O umělecké spolupráci i o scénické výpravě není proč mluvit; scéna byla málem tak špatná, jako by ji byl vymaloval kterýkoliv jednotář.

Nevím proč byl uveden Mazánek na scénu Národního divadla, pro veliké hodnoty umělecké jistě nikoliv. Snad šlo o doplnění obrazu ruské tvorby, snad jenom o počestnou komedii — kdyby byl znám účel tohoto představení, bylo by snazší je posuzovati. Každé dílo znamená práci podle svého řádu, jde především o správnost, o tvar, jenž nejdokonaleji vyjadřuje konečný záměr. U Mazánka umělecký účel je vyloučen, zbývá tedy buď literární historicismus nebo komedie. Mělo-li Národní divadlo na mysli tuto, provedlo hru ne dosti dobře.

Před časem zdvihl se pokřik, že Národní divadlo tone v ismech a nové snahy Hilarovy že mu škodí. Hlas z temnot velikými ústy hlásal slávu „volnosti“, „svérázu“ a sterility. Zdá se mi, že o ismech mluvil hlas pravdu; bude-li vypraveno na Národním více takových her, jako je Mazánek, stane se akutním nebezpečím atavismus.